

علیرضادهشیری

انتخابات و اصل مراقبت از قوانین و احکام الهی

نگاهی به بیانات حضرت آیت‌الله مصباح یزدی درباره وظایف مردم و ویژگی‌های رئیس‌جمهور در انتخابات

در جامعه اسلامی شرکت در انتخابات، تکلیفی «دینی» و «اجتماعی» بر عهده افراد واجد شرایط است که در صورت کوتاهی در آن، مستحق عقوبت خواهند شد. استاد فرزانه حضرت آیت‌الله مصباح یزدی در این باره می‌فرماید: «ما باید بدانیم مشارکت در انتخابات به معنای شریک‌شدن در نتایج رفتار شخصی است که انتخاب می‌شود. به عبارت دیگر، رأی ما به هر یک از نامزدها به این معنا است که از الان رفتارهایی را که به صورت قطعی و تعیینی یا براساس ظن و گمان پیش‌بینی می‌کنیم در آینده پس از به دست گرفتن قدرت، توسط آن شخص انجام می‌شود، امضا و تأیید کرده‌ایم و ما هم در ثواب و عقاب آن‌ها شریک هستیم.»

ایشان انتخاب را حقی می‌دانند که براساس تکلیف شرعی برای ما ایجاد شده است و باید از این حق در یافتن فرد اصلح و انتخاب او استفاده کنیم: «... حتی بسیاری از افراد متدین تصور می‌کنند رأی مثل مالی است که متعلق به کسی است و می‌تواند هر گونه مایل است از آن استفاده کند؛ حتی می‌تواند آن را آتش بزند یا در دریا بریزد. در صورتی که چنین نیست؛ ما تکلیف واجب شرعی داریم که فرد اصلح را شناسایی کنیم و به او رأی بدهیم و اگر در شناسایی اصلح کوتاهی کنیم یا بعد از شناختن او، به دیگری رأی بدهیم، گناه بزرگی مرتکب شده‌ایم.»

این تصور که رأی، ملک شخصی افراد است و مایل باشد می‌تواند آن را واگذار کند، ناشی از تفکر الحادی غرب براساس مکتب اومانیسم است که انسان را مالک همه چیز و خدای خود می‌پندارد؛ در حالی که طبق پیش اسلامی،

افراد از جمله مسایل سیاسی نیز، تکالیف را مشخص کرده است؛ بنابراین انسان باید در مسایل سیاسی هم همانند امور دینی وارد شود. حضرت علامه مصباح می‌فرمایند: «اسلام تنها دستورات فردی و عبادی به معنای خاص نیست و گاهی اهتمام به مسایل سیاسی و اجتماعی و دخالت در تدبیر امور جامعه که بخش عظیمی از اسلام را تشکیل می‌دهد، از عبادات فردی هم مهم‌تر است.»

۳. تساوی زنان و مردان در تکالیف اجتماعی

یکی دیگر از مواردی که انسان اصول‌گرا باید به آن توجه داشته باشد، تساوی زن و مرد در انجام تکالیف اجتماعی است. علامه مصباح در این باره می‌فرمایند: «اما در تکالیف اجتماعی مانند امر به معروف و نهی از منکر، پرداختن به مسایل فرهنگی، احیای ارزش‌های اسلامی، مبارزه با فساد، ارشاد دیگران و اموری از این قبیل، هیچ اختلافی بین مرد و زن نیست. بنابراین پس از این که پذیرفتیم تأمین مصالح اسلامی جامعه، یکی از بزرگ‌ترین واجبات اسلام است، باید بر این مسأله تأکید کنیم که این امر اختصاص به مردان ندارد و زنان نیز در این زمینه مکلفند و باید نسبت به این قبیل مسایل حساس باشند. حتی شاید در بعضی از موارد، نقش زنان مهم‌تر از مردان باشد. هر چند براساس دیدگاه نادرستی که پیرامون جایگاه زنان در جامعه به عنوان جنس دوم رایج بوده، برخی چنین تلقی می‌کردند که اوامر و تکالیف اجتماعی - به جز در موارد استثنایی - ابتدائاً متوجه مردان است.

آنچه در این محور بیش‌تر مورد تأکید است، این است که باید توجه داشته باشیم چنین نیست که در مبارزه با تهاجم فرهنگی و مشارکت در مسایل سیاسی - اجتماعی نقش اول بر عهده

از جمله انتخاب فرد اصلح برای اداره جامعه است. انسان اصول‌گرا تلاش در این زمینه را علم به تکلیف شرعی می‌داند؛ در نتیجه واهمه‌ای ندارد و نتیجه انجام این تکلیف، هر چه باشد، برای او مساوی است. استاد مصباح می‌فرمایند: «... در تشخیص اصلح و معرفی آن به مردم و نشان دادن خطرهایی که دیگران ممکن است برای اسلام و انقلاب ایجاد کنند، کوتاهی نکنیم. آن وقت مثل دیگران از این چیزها هم نترسید، توکلتان بر خدا باشد. کار شما چه نتیجه بدهد و چه ندهد، شما حجت دارید.» با توجه به این که هر فرد مسلمان بابت رأی خویش در انتخاب رئیس‌جمهور مسئولیت شرعی دارد، باید اولاً تمام تلاش خود را برای شناسایی فرد اصلح به کار بندد و ثانیاً با ادله‌ای که برای این انتخاب دارد، فرد اصلح را به دیگران نیز معرفی کند؛ چرا که در صورت هرگونه کوتاهی مسؤول است و باید پاسخگو باشد. علامه آیت‌الله مصباح یزدی درباره انتخابات ریاست‌جمهوری یازدهم با بیان این‌که «هر آنچه ببینیم وظیفه است همان را انجام می‌دهیم» فرمودند: «برخی می‌گویند اگر رأی نیاورید، آبرو و حیثیت شما می‌رود؛ ما اگر حیثیتی داریم برای همین کارهاست.» ایشان در این خصوص ادامه دادند: «اگر ما دنبال وظیفه باشیم، هیچ نگرانی نداریم و هر کاری که از دست‌مان برآید انجام می‌دهیم، ما وظیفه‌مان را تشخیص داده‌ایم و به آن عمل می‌کنیم و هر چه خدا بخواهد همان می‌شود.»

۲. سیاست ما، عین دیانت ما

یکی از اصول در نگرش انسان اصول‌گرا این است که اسلام در همه زمینه‌ها دستورالعمل دارد و تکالیف را معین کرده است. اسلام افزون بر مسائل فردی، برای مسائل اجتماعی و روابط

تمام اختیارات به خدا تعلق دارد و او به ما دستور داده است کمک کنیم تا فرد اصلح، مدیریت جامعه را به دست بگیرد و این نیز تکلیفی برای او به شمار می‌آید که باید در ادای آن - اداره جامعه براساس موازین اسلامی - تلاش کند. آیت‌الله مصباح درباره اهمیت انتخابات می‌فرمایند: «به نظر من، ما در یک موقعیت بسیار بغرنج، در مقابل یک انتخاب بسیار سخت و پیچیده‌ای قرار گرفته‌ایم و متأسفانه می‌بینم که بسیاری از اکیاس در این امتحان رفوزه شده یا می‌شوند. به عنوان انجام وظیفه «تواصوا بالحق و تواصوا بالصبر»، به شما تأکید می‌کنم که بر فعالیت‌تان حجت قطعی در پیش خدا برای خودتان فراهم کنید. ما نمی‌توانیم در مقابل کاری که قطعاً سرنوشت چهار سال کشور را به دست یک نفر می‌دهد، بی‌تفاوت باشیم؛ کسی را بر جان و مال و ناموس و دین مردم مسلط می‌کنیم.»

اصولی که در انتخابات باید به آن‌ها توجه کنیم

با توجه به بیانات علامه مصباح یزدی، مهم‌ترین اصولی را که در انتخابات باید مراعات شود، در موارد زیر خلاصه کنیم.

۱. تکلیف‌مداری

انسان اصول‌گرا سعی می‌کند در اعمال خود تکلیف‌مدار باشد؛ زیرا همان‌گونه که بیان شد، انسان مسلمان خود را بنده خدا می‌داند و برای رسیدن به تکامل، باید مسیر بندگی را بیابد و سپس در این مسیر با انجام وظایفی که خداوند مشخص کرده، خود را به او نزدیک کند؛ برای این مهم ابتدا باید تکالیف خویش را اعم از فردی و اجتماعی بشناسد. یکی از این تکالیف، مشارکت در امور اجتماعی براساس ضوابط تعیین‌شده

صندوق خلاصه نمی‌شود، بلکه باید برای دیگران هم روشن‌گری کرد؛ زیرا سرنوشت کشور در گرو رأی همگان است و باید رأی دیگران را نیز به سمت انتخاب اصلح سوق داد. در درجه اول باید کسی را که به عنوان اصلح نسبی شناخته‌ایم، خود، مورد تأیید قرار دهیم و در درجه بعد، باید او را به دیگران هم معرفی کنیم تا دیگران نیز با شناختی که از وی به دست می‌آورند، به او رأی دهند.»

۵. مطالبه احیای ارزش‌های اسلامی یکی دیگر از وظایف افراد در هنگام انتخابات که بازار تبلیغات داغ است، پی‌گیری و سؤال از نامزدها برای زنده و پررنگ کردن ارزش‌ها و فرهنگ اسلامی در جامعه است. فرد اصلح باید در رأس شعارهای انتخاباتی و برنامه‌های اجرایی خود، درصدد احیا و حاکم کردن ارزش‌های اسلامی بر جامعه باشد. اگر ارزش‌های دینی و فرهنگی در رأس امور قرار گیرند و تمام تلاش مدیریت جامعه بر تحقق آن‌ها باشد، سایر مسائل و مشکلات مانند اقتصاد، اشتغال، مسکن و ... در سایه فرهنگ دین مبین اسلام حل خواهد شد.

حضرت علامه مصباح نیز در این باره می‌فرمایند: «کسانی که در انتخابات نامزد می‌شوند و یا کسانی که برای جلب آرا، به حمایت از یک شخص اقدام می‌ورزند، وعده‌هایی را مبنی بر بهبود وضعیت افراد و اقشار مختلف جامعه خواهند داد. افزایش حقوق کارمندان، مبارزه با تورم، تثبیت نرخ‌ها و وعده‌هایی از این قبیل، همواره از سوی چنین کسانی مطرح می‌شود؛ اما کم‌تر دیده شده و یا اصلاً دیده نشده است، که یکی از این افراد وعده دهد که ارزش‌های اسلامی فراموش شده را دوباره باز می‌گرداند و احکام تعطیل

علامه آیت‌الله مصباح یزدی درباره انتخابات ریاست جمهوری یازدهم با بیان این که «هر آنچه ببینیم وظیفه است همان را انجام می‌دهیم» فرمودند: «برخی می‌گویند اگر رأی نیاورید، آبرو و حیثیت شما می‌رود؛ ما اگر حیثیتی داریم برای همین کارهاست.» ایشان در این خصوص ادامه دادند: «اگر مادنبال وظیفه باشیم، هیچ نگرانی نداریم و هر کاری که از دستمان برآید انجام می‌دهیم، ما وظیفه‌مان را تشخیص داده‌ایم و به آن عمل می‌کنیم و هر چه خدا بخواهد همان می‌شود.»

مردان باشد و زنان، طفیل ایشان باشند. هیچ کس ادعا نکرده که جهاد فرهنگی اختصاص به مردان دارد. حتی دفاع نظامی هم اختصاص به مردان ندارد و در صورت لزوم زنان هم باید در آن شرکت کنند. بنابراین همه بانوان مسلمان، باید در زمینه مشارکت در امور سیاسی و اجتماعی که مصالح جامعه اسلامی را تأمین می‌کند یا از مفاسد جلوگیری می‌کند، احساس وظیفه کنند و در این جهت به عنوان جهادی که حتی گاهی اهمیت آن از جهاد نظامی هم بیش‌تر است، دوشادوش مردان فعالیت کنند.»

بنابراین باید در برابر مسائلی که به عقاید و باورهای مردم و یا احکام ضروری و قطعی اسلام در جامعه خدشه‌ای وارد می‌کند، ایستاد و نسبت به آن‌ها احساس مسئولیت کرد. این مسائل به هر نامی اعم از «بدعت»، «قرائت نو» و یا «برداشت نو» مطرح شود، حقیقت انحراف را تغییر نمی‌دهد.

۴. روشن‌گری در انتخابات؛ وظیفه‌ای شرعی

یکی از وظایف افراد در جامعه اسلامی، علاوه بر شناسایی فرد اصلح و رأی دادن به او، معرفی وی به دیگران است؛ زیرا سرنوشت جامعه به رأی همه بستگی دارد و باید همگان را به سمت اصلح هدایت کرد. بنابراین با توجه به این که در فصل انتخابات، بازار تبلیغات گرم است و هر نامزدی می‌کوشد خود را اصلح معرفی کند، افراد نه تنها باید اصلح را شناسایی کنند، بلکه باید اولاً مردم را نسبت به تبلیغات فریبنده آگاه و ثانیاً فرد اصلح را معرفی کنند. حضرت علامه مصباح یزدی می‌فرمایند: «وظیفه افرادی که در درون نظام جمهوری اسلامی به سر می‌برند، در انداختن رأی خود به

همچنین بایسته است که با تبعیض‌ها، رانت‌خواری‌ها و باندبازی‌ها مقابله شود. در مرحله بعد باید برای حفظ اموال و ذخایر کشور و پاسداری از منافع ملی، سیاست صحیحی در پیش گرفته شود و اموری از این قبیل مورد توجه قرار گیرد؛ ولی هرگز نباید به این‌ها بسنده نمود؛ زیرا موارد ذکر شده در هر کشوری مطرح است و منحصر به جمهوری اسلامی نیست. در نظام اسلامی، این‌گونه موارد، دغدغه اصلی نیست و مسؤولیتی که اهمیت زیادی دارد، حفظ اسلام است؛ چرا که اصل در جمهوری اسلامی اسلام است و امور دیگر در رتبه بعدی اهمیت قرار دارند. بنابراین باید کسی را برگزید که بیش‌ترین همت خود را صرف حفظ اسلام کند.»

ب) صرف بیت‌المال برای اسلام

«در جامعه اسلامی باید اسلام و نه ایرانیت، دارای عزت باشد. جمهوری اسلامی متعلق به اسلام و امام‌زمان (عج) است و غیر مسلمانان، ریزه‌خوارانی هستند که در پناه اسلام نانی می‌خورند، از صدقه سر اسلام زنده می‌مانند و حقوقشان حفظ می‌شود؛ اما برخی، برخلاف این دیدگاه قدم بر می‌دارند و شعار تساوی مسلمان و غیرمسلمان را سر می‌دهند. چنین کسانی بودجه‌های اسلام را صرف کفار می‌نمایند و بودجه امر به معروف و نهی از منکر را حذف می‌کنند. با همین بودجه‌هاست که جشنواره‌هایی مثل جشنواره ایران زمین به راه می‌افتد. برگزاری انواع و اقسام کنسرت‌ها و دعوت از بهترین خواننده‌های دنیا برای اجرای برنامه و هنرنمایی، بخشی از همان جشنواره‌هایی است که با بودجه بیت‌المال صورت می‌گیرد؛ بودجه‌ای که باید صرف رسیدگی به فقرا و پرداخت حقوق کارمندان دولت و ... شود.»

رسیدن به صراط مستقیم در هر امری ابتدا از آن‌ها یاری جوید، سپس با توجه به این تلاش و بررسی، در تشخیص تکلیف اجتماعی خود و انجام آن کوشا باشید. یکی از این امور انتخابات است که دعا و توسل به ائمه اطهار (ع) در آن تأثیر دارد. در این باره علامه مصباح توصیه می‌فرمایند: «هرگز نباید در امر انتخابات، تأثیر دعا و توسل به ائمه اطهار (علیهم‌السلام) را به فراموشی سپرد. در اوایل انقلاب، کسانی بودند که در ایام انتخابات و حتی انتخابات مجلس شورای اسلامی، روزه می‌گرفتند و خود و زن و بچه‌هایشان نذر می‌کردند تا مبادا کسی وارد مجلس شود که صلاحیت و اعتبار لازم برای تصدی آن را ندارد. نمی‌دانم که آیا در حال حاضر نیز در میان متدینین و مقدّسین، چنین اموری را می‌توان یافت یا خیر. ولی حتی اگر آن‌ها نیز این مسأله را به فراموشی سپارند، بسیار بی‌مهری است که من و شمای روحانی که گوشت و پوستمان از نان امام‌زمان (عج) روییده است، متوسل به آن حضرت نگردیم و برای مصلحت خود، کشور و عالم اسلام دعا نکنیم.»

۷. ملاک تعیین اصلح در انتخابات

افراد در جامعه اسلامی چگونه می‌توانند فرد اصلح را برای مدیریت جامعه انتخاب کنند؟ علامه مصباح ویژگی‌های بسیاری را برای شناخت اصلح معرفی کرده‌اند که در این جا فقط به دو مورد آن‌ها اشاره می‌کنیم.

الف) محوریت حفظ اسلام

«کسی که مسؤولیتی را در کشور بر عهده می‌گیرد، باید در پی تأمین نیازهای مردم باشد. امور معیشتی از اموری است که باید مورد توجه قرار گیرد و برای جلوگیری از افزایش تورم و بیکاری، اقدامات لازم صورت پذیرد.

شده اسلام را احیا می‌کند. مطلب فوق، خود، متضمن دو امر تأسّف‌بار است؛ یکی مربوط به خود کاندیداهای انتخابات است که هیچ‌گاه برای مسایل دینی و ارزش‌های اسلامی بهای چندانی قایل نیستند؛ یکی هم مربوط به افراد جامعه می‌شود که چنین مطالبه‌ای ندارند، در غیر این صورت، لاقبل برای جذب آرا هم که شده، نامزدها ناچار می‌شدند در شعارها و وعده‌های خود، اسمی از اسلام و احیای ارزش‌های اسلامی ببرند. این امر حاکی از آن است که سطح جامعه ما تنزل پیدا کرده و اهمیت دادن به دین اسلام و نیز پایبندی به ارزش‌های دین و احکام اسلام، بسیار کم‌رنگ شده است. البته این مطلب بدان معنا نیست که تمام مردم در این مسیر افتاده‌اند و حتی آمارگیری‌هایی که در این زمینه انجام می‌شود تا نشان دهد که مردم بر خلاف مسیر دین حرکت می‌کنند، توسط یک دسته افراد خاصی انجام می‌شود که اغراض خاصی را دنبال می‌کنند. پوشیده نماند که این نظرسنجی‌ها قبل از آن‌که وارد نمونه‌گیری شود، حکم آن پیشاپیش از سوی آمارگیران مشخص می‌شود.

این حقیقت، تکلیف ما را مضاعف می‌کند و این وظیفه را به گردن ما می‌گذارد که قبل از مطرح‌شدن شعارها و وعده‌ها توسط کاندیداهای ما خود شعار احیای ارزش‌های اسلامی و اجرای احکام اسلام را مطرح سازیم تا دیگران نیز به یاد آورند که این هم یک شعار است.»

۶. توسل در امور اجتماعی

انسان موحد و معتقد در جامعه اسلامی، ضمن تلاش و کوشش خود، هیچ‌گاه نباید از توجه خداوند، پیامبر (ص) و اهل‌بیت (ع) غافل باشد. او باید برای